

Čezaja, izvenški ponedeljek, vsek da je jutro, U...  
Asilkega št. 20, L. nadstropje. Dopol naj se...  
plena se ne sprejemajo, rokopisi se ne v...  
Auton Gerbec. — Lastnik tiskarne Edinost...  
anala za mese: L. 7., 3. meseca L. 1923, pol leta L. 2., — in celo leto L. 60.—  
za izdajstvo mesečno 4 lire več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

# EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v...  
širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov nam po 40 cent...  
amnika shvala, poslanice in vabila po L. 1., — oglasi denarnih zavodov...  
am po L. 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi...  
narobina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv...  
Frankiska Asilkega št. 20, L. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

## Naše gospodarstvo v letu 1923.

Za nami je eno izmed najbolj kritičnih let, ki jih je doživelo naše gospodarstvo po vojni. Ko so s silo odtrgali naše kraje od gospodarskega organizma, ki so ga ustvarila stoletja, ko so bile našim krajem namah odrezane žile, ki so jim dovajale življenskega soka, tedaj smo pač vedeli, da nastopi težka doba za naše gospodarstvo, doba orientacije, doba gospodarske prilagoditve ali — da rabimo izraz, ki je danes v gotovih krogih zelo priljubljen — doba gospodarske asimilacije. Računali smo s to krizo, s tem zastojem in napredovanju našega gospodarstva; a da bo kriza dosegla to višino, nismo mislili, ker smo bili prepričani, da bo vlada s primernimi ukrepi ublažila to težko dobo gospodarske prilagoditve. Mi nismo zahtevali nikakih privilegijev, ampak le ravnanje, ki bi bilo v skladu s posebnim gospodarskim položajem naših krajev, ki ga je ustvaril razvoj pod drugačnim političnim, gospodarskim in tudi kulturnim podnebnjem. In kljub nerazumevanju naših razmer in potreb od strani vladnih krogov bi naše gospodarstvo danes ne preživljalo tako težke gospodarske krize, ko bi vojna ne bila zahtevala od nas tako velikih žrtv, ko bi nam vojna ne bila uničila naših najbolj cvetočih krajev.

Leta, ki so potekla, odkar smo bili priključeni k Italiji, so nam pokazala, da ni hotela vlada računati z resničnim gospodarskim položajem naših krajev, kajti večina pravno-gospodarskih odredb nam je pač jasna priča, da ni vlada upoštevala treh najhujših udarcev, ki so zadeli naše gospodarstvo. Ti so: 1.) priključitev naših krajev k državi, ki ne potrebuje pridelkov teh krajev, priključitev, radi katere se je prednostna lega naših krajev z ozirom na celotni gospodarski organizem, kateremu so pripadali, nenadoma izpremenila na nebolj neugodno (v Avstriji smo bili na jugu, v Italiji pa na severu, izprememba, ki je z ozirom na naše pridelke izrednega pomena); 2.) izmenjava denarja na podlagi ključa 60%, ki pomeni 40% izgubo za naše gospodarstvo, da niti ne govorimo o udarcu, ki je zadela naše zadruge, katerim se zdaj denar, naložen onkraj meje, ni izmenjen in 3.) opustošenje naših krajev po vojni.

Iz sedmih 5 let se pač najbolj odlikuje leto 1923, ki nam je prineslo nepregledno vrsto odlokov, ki jih preveča asimilacijski duh. Fašistovska vlada, oziroma G. De Stefani, hoče pač rešiti državne finance; glavno je, da bodo številke v ravnesju, nič zato, ako se od davkov izmuznajo kmeti, ki komaj giblje. Prišel je varčevati pri gotovih izdatkih: ustavil je financiranje kreditnih zavodov, kar je imelo za posledico, da so tudi oni ustavili izplačevanje predumov na račun vojne odškodnine. Spomladi 1923. je vsled tega nenadoma nehal glavni dotok denarja v naše kraje, številni delavci so bili nenadoma na cesti, podjetniki brez denarja. Kriza se je povečala; občutilo jo je predvsem naše vinogradništvo, vino je pričelo zaostajati, ker je bilo delavstvo brez plačila. Deputacije so romale v Rim; vlada je nakazala spet nekaj denarja in kreditni zavodi so pričeli izplačevati spet predjume, a v tako neznačilni višini, da je vzpostavljeno delo skoro popolnoma nehlo. G. De Stefani je šel dalje. Namesto tekočega denarja nam je prinesel «benečijske obveznice», ki niso imele v začetku sploh nikakega

tečaja. Obveznice pomenijo za vojne odškodnince izgubo kakih 25% (tečaj 75-77) vojne odškodnine! Ali si moremo misliti večjega zapostavljanja vojnih odškodnincev, ki prejmejo obveznice, pred onimi, ki so že prejeli tekoči denar! Sicer pa srečen oni, ki pride do obveznic.

Toda G. De Stefani je skrbel, da poveča tudi dohodek v državno blagajno. Obdržal je davek na vino 20 lir na hektoliter, dasi je cena vina izredno padla. Ta davek je bil vpeljan, ko je vinogradnik prodajal vino po 300 lir hektoliter, danes pa je davek trikrat večji (cena vina okoli 100 lir)! Za vinom je prišlo na vrsto žganje; raztegnjeni so bili predpisi o žganjeh, tudi na naše kraje: prepovedan je doseganje način kuhanja žganja. V smislu teh predpisov bodo mogli žgati le veliki kapitalisti ali kvečjemu zadruge.

Se ni bilo dovolj davkov. Leto 1923 nam je prineslo še davek na stavbe, na osebno dohodnino, na zemljiški donos. Pričeli so se z izredno strogostjo iztirjati zastarele davke. Naše zadruge bodo morale od 1. januarja 1924. dalje plačevati kakih 20% davka od čistega dobička.

To so le nekateri fiskalni ukrepi, ki zadenejo direktno naše gospodarstvo. Je pa tudi cela vrsta drugih ukrepov, ki se navidezno tičejo le našega jezika, a niso radi tega nič manjše važnosti za naše gospodarstvo (izganjanje slovenskega jezika iz vseh uradov, šol, cerkev itd.); kajti zapostavljanje jezika pomeni zapostavljanje naroda, ki govori dotični jezik, pomeni izključitev vseh njegovih sinov iz državnih služb. Našim ljudem je zaprt vsak dostop do javnih služb: številni naraščaj, ki je našel prej zaslužek pri pošti, železnici in drugod, mora danes v svet. Saj je pač znano, da pomeni borba za ohranitev narodnosti, tudi borba za gospodarski obstoj naroda. Gentile, Oviglio in De Stefani bodo ostali enako za vedno v spominu našega naroda.

Fiskalna, asimilacijska politika vlade v preteklem letu je pač obrodila svoj sad deloma že v letu 1923; vlada je menda to tudi spoznala in je dovolila, da se smejo davki za leto 1923. plačevati v obrokih. Kmet bo torej plačeval — ali v obrokih ali skupno, je končno vseeno; plačeval bo kakor je že plačeval in to še predno je država poravnala svoj dolg napram njemu, predno mu je izplačala vojno odškodnino.

Težke tase preživlja naše gospodarstvo, toda živost našega naroda, ki je kljubovala še hujšim viharjem, bo tudi to krizo premagala. Le dela je treba in sicer vztrajnega. Ne vdajmo se slepo usodi! K sreči razpolagamo s precej razvitim zadržništvom, ki nas je edino v stanu rešiti; v tem pogledu nam je vendar leto 1923. prineslo nekaj razveseljivih znakov. Zadržna misel se širi; le žal, da čakamo vedno zadnjega trenutka. Žal, da je na poti prvotni našega združništva še vedno ono večno vprašanje izmenjave denarja.

In še nekaj moramo storiti, ako hočemo rešiti naše gospodarstvo. Pričeti moramo z varčevanjem. Otrsteti se moramo onega duha, ki smo se ga nalezli v sirelskih jarkih, češ, ko se vrnemo domov, hočemo uživati! V prvih povojnih letih smo se razvabili. Mode je lepa stvar; toda pridni gospodar se mora vprašati, ali kaj nesel. Težek bo korak nazaj; a le na ta način smemo upati, da se bo v letu 1924. naša gospodarska kriza vsaj deloma ublažila.

volkov. Pred nekaj dnevi so iziradani volkovi na cesti Capradosso-Petrella napadli nekega ubogega berača ter ga raztrgali na vse kose in poirli; pustili so le glavo. Iz Caserte poročajo, da je na tamšnjem polju velik volk napadel pomočnega čuvaja; toda čuvaj ga je pravočasno ustrelil.

### Ustnoveščanje opozicijskega bloka

ZAGREB, 4. Zagrebški politični krogi posvečajo veliko pozornost potovanju podpredsednika jugoslovenske muslimanske organizacije posl. dr. Hrasnice in voditelja SLS dr. Korošca na Dunaj. Kot motiv temu potovanju sicer navajajo privatne družinske razmere in bolezen, vendar je potovanje očitno v zvezi z gotovo politično mislijo, ker ni izključeno, da bosta oba politika razpravljala s Stjepanom Radićem o sedanji politični situaciji in o preorijentaciji hrvatskih republikancev napram Beogradu.

Akcija za ustvaritev opozicijskega bloka na temelju popuščanja je nujno taktična linija opozicijskih skupin.

V bistvu so se SLS in muslimani ugodno izrazili za Marinkovičev načrt o širokih samoupravah, ki ima služiti kot baza sporazuma. Koncedirati bi se imele le nekatere korekture lokalnih interesov, na kar bi bil načrt sprejet za podlago skupnega dela opozicijskega bloka v narodni skupščini.

Dr. Korošec je baje na zadnjih konferencah s hrvatskimi republikanci, kakor to zatrjujejo politični krogi, dosegel zblizanje Radićeve skupine z ostalimi opozicijskimi skupinami in je dosegel bistven uspeh po misljenju nekaterih opozicijskecev, da se gotovo število Radićevih poslancev odzove pozivu in pridejo v Beograd.

Po informacijah iz Beograda tudi radikali pripravljajo nove volitve in so pripravljeni rešiti v narodni skupščini le državni proračun in nekatere manj važne zakone. Volitve bi se imele vršiti meseca junija t. l.

### SEJA SOBRANJA

SOFIJA, 5. Sobranje je odobrilo v tretjem čitanju zakon o državni varnosti. V smislu določil tega zakona bodo vse demonstracije, ki bi stremele za menjanje sedanjega režima, strogo prepovedane. Ravno tako bo zadela ista usoda tudi slične organizacije in njihove voditelje. Za nekatere slučaje je predvidena smrtna kazen. Sobranje je odobrilo zakon o amnestiji za vse one, ki so se udeležili zadnje komunistične vstaje.

### Potres v Samari

MOSKVA, 5. V guberniji Samara so potresni sunki porušili 400 hiš. Dosedaj je bilo ugotovljenih 83 žrtv. Organizirana so bila takoj pomožna sredstva.

Ruske zadruge naročile poljedelske stroje MOSKVA, 5. Zadržna zveza ruskih zadrž je sklenila prvo važnejšo pogodbo z ameriško družbo za izdelovanje poljedelskih strojev. Družba bo zaenkrat dobavila zvezi poljedelske stroje v vrednosti 500.000 dolarjev. Plačilo je zajamčeno z 2.500.000 dolarji, ki jih je Rusija deponirala v «National City Bank» v New Yorku še pred svetovno vojno.

Za rusko-poljsko trgovino MOSKVA, 4. Rudniški lastniki v poljski Sleziji so sklenili ustanoviti konsorcij za trgovino s sovjetskimi republikami.

Poljska zbornica sprejela pooblastilni zakon

VARSAVA, 5. Poslanska zbornica je glasovala v drugem branju za zakon za odzdravitev državnih financ ter dovolila vladi polnomoč. Po govoru ministrskega predsednika so se zastopniki raznih strank omejili na kratke izjave.

### Železniški promet pretrgan na Poljskem

VARSAVA, 5. Vsled velikih snežnih zametov zadnjih dni je železniški promet ustavljen v vsej Poljski. Od večerj opoldne ni noben vlak odšel s postaje v Varsavi. Tudi v Kattowitzu počiva delo na postaji.

### Venizelos bo prevzel ministrsko predsedništvo?

ATENE, 5. Venizelos je včeraj obiskal regenta-admirala Conduriotisa ter imel več pogovorov z načelniki strank. Zvečer mu je ministrski predsednik priredil obed. Po obedu se je Venizelos delj časa razgovarjal s člani vlade. Venizelos je ljudska množica prisrčno pozdravljala. Listi izražajo upanje, da bo Venizelos prevzel ministrski predsedništvo ali vsaj zunanje ministrstvo.

### 35 delavcev ponesrečilo

v neki ameriški tovarni

NEW YORK, 5. V Peoriji, v državi Illinois je prišlo do dveh večjih eksplozij, ki sta povzročili požar, ki se je takoj razširil na celo tovarno. Na lice mesta so prihitele bližnje požarne brambe in osobe rešilnih postaj, ki je odpejalo v bolnico 80 delavcev. Žalibog je 35 žrtve podleglo zadoblenim poškodbam. Večina oddaljenjših zaposlenecv se je pravočasno rešila.

Socijalist — ministrski predsednik Saksone

DRESDEN, 5. Na predlog ljudske stranke v sporazumu z demokrati in socialnimi demokrati je deželni zbor izvolil za ministrskega predsednika Saksoneke Heldta, oristaša socialistične stranke.

### Francoski frank za vedno pada

Kurs lire narašča v Parizu

PARIZ, 5. Kriza franka se je poostрила v teh zadnjih dneh. Danes se je dobilo 100 lir za 88.10 frankov, en šterling je stal 88.22 frankov, dolarji so bili po 20.57 frankov. S padcem franka se baviyo danes tri listi: «Journé Industrielle», «Excelsior» in «Eclair».

«Frank prenaša — zatrjuje «Excelsior» — neugodne posledice povpraševanj po dolarjih, ki se množijo v Evropi od dne do dne. Anglija kupuje dolarje iz strahu pred laburistično vlado ter ponuja za to franke, da ne bi preveč oskodovala pri tem svoje valute. Nemčija si nabavlja dolarje, ker hoče držati svoje rezerve izven Evrope.

«In tako ne stoji padanje franka v nikakem razmerju z njegovo resnično vrednostjo in z gospodarskim položajem, ki je normalen v vsej državi. Je to prikazen, ki so jo povzročili zunanji razlogi, ki so po večini političnega značaja in proti katerim je težavno nastopiti.

Ker je včerajšnji dan prekorajil vse dosedanje rekorde v kvotacijah, skušajo strokovnjaki v teh zadevah pojasniti vzroke tega naraščanja tujih valut. V zgodnjih jutranjih urah so začela prihajati naročila za prodajo frankov, najprej iz Švice, potem z Nizozemske in končno s trzišč srednje in vzhodne Evrope. Ta smernica je bila vodilna za ves dan. Poznavalci trga pravijo, da je frank predmet ofenzive v velikem štilu, ki so jo pripravili nemški finančniki s pomočjo svojih tovarišev na ostali ceflini in v Angliji. Tudi v Čehoslovaški je ponudba franka velika.

### Odmevi čehoslovaško-francoske pogodbe v avstrijskih listih

DUNAJ, 5. Listi se z velikim zanimanjem še nadalje baviyo s pogodbo med Francijo in Čehoslovaško. «Neue Freie Presse» piše, da je Praga za Francijo postaja na poti do Moskve, kamor se Franciji zelo mudi radi spora z Anglijo, kateri služi izključno interesom Rusije. «Allgemeine Zeitung» pripominja, da spreminja francosko-čehoslovaški dogovor obstoječi položaj, ampak da se prikazuje bolj kot sredstvo, s katerim so hoteli voditelji francoske in čehoslovaške politike okrepiti svoj notranji položaj.

### Francoske čete zapuščajo Porurje

PARIZ, 5. Listi poročajo iz Düsseldorfa: Regrupacija francoskih čet v ruhrski kotlini in v Porenju traja že od 28. decembra. Do sedaj je zapustilo sedenja ozemlja sedem polkov pehote. Načrt se izvršuje postopno po navodilih generala Degoutteja.

### Nemčija imenovala poslanika v Parizu in v Bruslju

PARIZ, 5. Iz Berlina poročajo, da je danes predsednik republike podpisal sledeča imenovanja: Odpravnik poslov von Hoesch je imenovan za poslanika v Parizu, dosedanj odpravnik poslov v Beogradu von Keller pa za poslanika v Bruslju. Nemški poslanik v Londonu bo v kratkem zapustil svoje mesto.

Francosko separatistično gibanje v Palatinatu. Nemci vidijo v tem dokaz za politične namene Francije.

MONAKOVO, 4. Iz Kölna poročajo o novem francoskem separatističnem sanku v Palatinatu. Ker so se njeni separatistični nameni v Porenju radi belgijske opozicije deloma izjavili, je obmila svoj pogled na Palatinat. Zapustila je svoj načrt splošnega separatističnega sanku napram Nemčiji in se povrnila k svojemu prvotnemu načrtu odcepitve od Nemčije dela delom. Poizkusi v Palatinatu bodo najbrže kronani z uspehom. Morda bi prebivalstvo, če bi bilo 24 ur svobodno izgnalo vse separatiste, toda jasno je, da je bil odpor tekom petih let neprestanih bojov znatno oslabilen. Vsa ki dan storijo Francozi nekaj, da ojačajo separatist, vzpodbujajo jih k prevzemu vladnih oblasti, k polastitvi blaginje, k preganjanju nemških uradnikov in v kratkem jih bodo priznali kot autonomno vlado. Francozi so svojega uspeha v Palatinatu že tako svesti, da že pripravljajo separatistično gibanje v Nassau. Palatinatski separatisti se že pripravljajo na oboroženo akcijo in v Mainz se že vidijo skupine uniformiranih separatistov.

Zanimivo je, da se to dogaja v času, ko so pred durni pogajanja med Parizom in Berlinom od katerih se pričakuje mnogo. Tudi je dvomljivo, dali se bodo Belgijci strinjali s takim postopanjem. Nemški listi naglašajo, da je to pač dovolj jasen dokaz, da ne gre Franciji samo za odškodnino, marveč, da zasleduje tudi dalekosežne politične namene.

### Otvoritev nemške državne zbornice.

BERLIN, 5. Kakor smo že včeraj poročali se vrne zunanji minister tekom prvih dni prihodnjega tedna. Državni zbor prične s svojim zasедanjem prve dni februarja. Kancler je poslal predsedniku državnega zbora pismo, ki naglašja, da bo tekom volitev zajamčena glasovalna svoboda. Stranke, ki so bile v zadnjem času razpuščene se bodo lahko udeležile volilnega boja.

Politična zborovanja in razprave bodo lahko prepovedane po vojaški oblasti, ako bi se bilo bat nerodov. Tudi svoboda tiska bo dopuščena, ako ne bo zlorabljana v vrho propagande proti sedanji ustavi.

V političnih krogih zatrjujejo, da se bodo v ponedeljek sestali načelniki strank in bodo razpravljali o vprašanju volitev, ne da bi čakali konca januarja ko je bilo sklenjeno za časa glasovanja pooblastilnega zakona.

Načrt volilnega reda na Bavarskem zmanjšuje število poslancev na 90. Mesto enega poslanca na 50 tisoč prebivalcev bodo Bavarci volili po enega poslanca na 77 tisoč prebivalcev.

Socijalisti so z vlado nezadovoljni in so sklenili nobiati. Medtem pa je orila vest iz

Oelsa, da so se tam, kjer, kakor znano prebiva kronprinc, sestala bivši saski in württenberski kralji. Neki listi naglašajo, da so simpatije za bivšega kronprince zelo velike.

### Iz angleškega političnega življenja

Mirovni delavni načrt bodoče angleške vlade laburistov

LONDON, 4. V tukajšnjih klubih pripovedujejo, da je uporabil Lord Curzon svoje božične počitnice za to, da je pričakuje padec sedanjega ministrstva prebrskal listine na svoji pisalni mizi in spravljal nekaj državnih papirjev in zasebnih listin, ki jih ne namerava pustiti svojemu nasledniku. Med tem pa se nadaljuje akcija za sodelovanje med konservativci in liberalci. Toda to je trd oreh, kajti obema strankama je zaenkrat skupen samo odpor proti delavski vladi. V javnost prihajajo vesti, da ne bi vlada laburistov odgovarjala volji naroda, prihajajo pa tudi zakulisna poročila, da se pojavlja tako pri konservativcih kot liberalcih močan odpor proti medsebojnemu sodelovanju. Asquith in Lloyd Georg sta baje že proučila zbornico in si določila bodoče seje. Liberalcem ni po volji sedeti na levi in bodo najbrže zavzeli sedeže na desnici, kar se tolmači, da hočejo podpirati bodočo vlado laburistov. Z levice se bodo pač morali zadovoljiti sedanji vladni možje Baldwinovega kabineta.

Laburisti so si torej svesti svoje zmage in izdelujejo že svoj delavni načrt. Kakor poročajo listi je izjavil angleški delavski voditelj Thomas na nekem zborovanju v Derby, da ne bo vseboval program bodoče vlade nikakih neumnih zahtev. Kajti glasovanje v spodnji zbornici bi nudilo neposreden odgovor. Delavska vlada pa bo skušala vzpostaviti mir v inozemstvu.

Pariski «Matin» pa prinaša nekatere zanimive informacije po katerih se bo zunanja politika laburistov sukala okoli sledečih osi:

1. Odprava tajne diplomacije, torej zahteva, ki tvori jedro Društva narodov.
2. Nastopanje proti najmočnejšemu narodu kontinenta.
3. Sodelovanje.
4. Priznanje sovjetske Rusije.

Ta načela so vzeta iz najnovejše publikacije Ramsay Mac Donalda: «Zunanja politika laburistične stranke».

Ne gre torej za plodove volilnih zborovanj, marveč za zrelo doktrino, izdelano z mirnim duhom in izvrstno iz dejstev. Značilen je tudi odgovor, ki ga je dal Mac Donald na vprašanje, dali bo Anglija prepustila evropske države svoji usodi. Mac Donald ne vidi med ofenzivnim in defenzivnim militarizmom nobene razlike. Tudi je izjavil, da ne more noben državnik razoroževati svoje dežele, dokler so sosedje oboroženi do zob. In če bi kdo skušal zagospodariti nad Evropo in kršiti ravnovesje bo Anglija vedno pripravljena nastopiti s svojim posredovanjem.

### Sestava nove vlade na Japonskem

TOKIO, 5. Nova vlada je bila končno tako-le sestavljena: predsednik grof Kiyoura, minister za zunanje zadeve baron Fujimura, za vojno general Fukuda, za morinarico admiral Suzuki.

### Pred konferenco Male entente v Beogradu

Dne 9. tega meseca se sestanejo v Beogradu zastopniki Čehoslovaške, Romunije in Jugoslavije, da nadaljujejo započeto delo zveze, ki si je v razmeroma kratkem času pridobila takšen ugled v krogu evropske politike. Sprejem odposlancev, otvoritev konference in njen zaključek se bo takrat vršil po načrtu. Namenoma se hoče dati temu zborovanju tudi posebno zunanjo ceremonielno obliko z raznimi priložnostnimi slavnostmi, zunanji svet naj dobi vtis, da je mala ententa trdna zgradba in faktor, ki ga bo moral upoštevati sleherni odgovorni državnik v zapadnih deželah Evrope.

Polagoma se evropski politični kaos razbistruje. Takoj po vojni pa do danes je odločil o usodi evropskih narodov majhen krog mož, ki so zastopali dežele velike entente. Anglija, Francija in Italija so za zeleno mizo delale sklepe, ne oziraje se na resnične potrebe in želje ostalih narodov in držav. Pa je vsaka omenjenih držav protežirala svoje takozvane prijateljske narode. Ta protekcija pa je šla le do tja, dokoder se je skladala s koristimi in interese protektorice. Ta doba bi se mogla torej imenovati doba pokroviteljstev ali protektoratov.

Ta sistem politične umetnosti povojne Evrope pa je rodil slabe uspehe v razmerju med entento samo kakor tudi pri omenjenih «protežiranih» narodih. Velike države so izigavale svoje protežirance druga proti drugi, male države pa so z nevoljo in ponižanjem prenašale to prikrito kršenje svoje suverenosti. Ta suverenost je bila ogrožena zlasti v prvih povojnih letih, ko so se na ruševinah podonavske monarhije pojavile nove države, ki pa so bile preslabe, da bi se same od sebe vzdržale. Posebno v gospodarskem pogledu je bila potrebna pomoč od zunaj, pa tudi diplomatska protekcija je bila dobrodošla. In nevarnosti so bile. Kdo se ne spominja poskusov avstrijskih Nemcev in Ogrov korigirati posledice poma. Imeli smo kar dva Karlova puka, a na Ogrskem se ni moglo do zadnjega časa opaziti, da bi se Madžari le kolikaj sprijaznili s svojim novim položajem.

### Volitve v aprilu?

Pogovor med Bonomijem in Giolittijem

RIM, 5. Agencija Stefani je objavila naslednje poročilo: Ministrski predsednik je že decembra meseca storil nepreklicljive sklepe glede politične situacije. Ti sklepi bodo objavljeni v teku meseca januarja.

Potemtakem se je Mussolini odločil tudi glede volitev; ali pa je dal objaviti gornje poročilo radi pisanja opozicijskega tiska, da je nastal med vodstvom fašistovske stranke in njem samim preprič v zadevi razpustitve zbornice. Mussolini da je baje proti razpustu zbornice in razpisanju volitev, medtem ko je vodstvo stranke za razpisanje volitev. Poleg omenjenega poročila agencije «Stefani» je še vodstvo fašistovske stranke objavilo poročilo, v katerem odločno zanika, da bi bilo prišlo med vodstvom in Mussolinijem do kakakega nesoglasja; seji si vendar vodstvo ne more privajati pravice, ki mu ne pritečejo.

Zelo je verjetno, da bo zbornica razpuščena že tekom tega meseca; potemtakem bi bile razpisane volitve prve dni aprila.

### Bonomi in Giolitti

V parlamentarnih krogih je vzbudil veliko pozornost razgovor med Bonomijem in Giolittijem, ki se je vršil predvčeršnjim. Sicer pa ni imel razgovor in tudi ni mogel imeti konkretnih rezultatov — kakor je izjavil Bonomi — dopisniku lista «Stampa». Bonomi je rekel, da sta se biva ministrska predsednika menila, kako je bilo v starih časih, ko sta bila onadva na vladi; razgovarjala sta se tudi o bližnjih volitvah, a do kakakega sporazuma ni prišlo.

Splošno prevladuje mnenje, da ne bo Giolittijeva skupina nastopila kot opozicijska stranka proti fašizmu, ker ni bil Giolitti pravzaprav nikdar odkrit nasprotnik fašizma. Nasprotno pa je Bonomi stonil v očitno opozicijo proti fašizmu in ho

tudi pri volitvah s svojo «demokratsko ligo nastopil samostojno proti fašistom. Njemu se bo pridružil tudi on. Amendola. Giolittiju pa bo sledil on. Orlando.

### Božični štiri izseljencev

Prisiljeni k ropanju spričo grožnje s smrtjo

NEAPOLJ, 5. Iz Amerike so bili pred kakim letom poslani domov v pokrajino Avellino izseljenci Anton Russo, Dominik Conversano, Mihael Grieco in Salvalor Marinacci. Lanskega leta so se obrnili na nekega Cira Balestrierija s prošnjo, da bi jim oskrbel potrebne listine za izselitev v Ameriko ter mu izplačali v ta namen 30 tisoč lir. Poslani so bili v Livorno, odkoder so nadaljevali potovanje v Marseille. Tu so bili s ponarejenimi potnimi listi vkrcani za v Mehiko, o kateri se jim je reklo, da leži blizu New Yorka. Ko so zvedeli za to zmotno, je bilo že prepozno.

Ko so dospeli v Vera Cruz, so ti nesrečneži skušali priti peš v New York. V neki zapušteni dolini so padli v roke tolpi roparjev, ki so jih pod grožnjo s smrtjo prisilili, da so se združili z njimi ter vstopili v njihovo službo. Vsi štirje so tako postali roparji. Ščasoma se jim je pa posrečilo uiti. Prišli so do meje Teksasa, kjer so se predstavili ameriški policiji, ki je poskrbela za njihov povratek v domovino.

### Stavka duhovnikov

BARI, 5. Iz kraja Matino (Gallipoli) prihaja vest, da stavkajo tam duhovniki. Na novega leta dan je zbrala v tamkajšnji cerkvi — kakor običajno — velika množica vernikov, da prisostvujejo svečani službi božji. Toda duhovniki ni bilo pred altar; šele okoli 11. ure, ko je množica pričela godrnjati, je stopil duhovnik pred altar ter daroval samo eno mašo. Stavka je naperjena proti škofi.

### Volkov napadajo ljudi

RIM, 5. «Epoca» poroča iz Cittaducale, da so tamkajšnji volki v celoti pojele črede

Na tuda torej, da so prišle male države pod vpliv velikih. Posebno velja to za Čehoslovacijo, Jugoslavijo in Rumunijo. Toda ta odvisnost in negotovost je spravila volilne moči do tega, da so se združili v zvezo z namenom, da pridejo iz onega položaja, v katerem so bili.

Ne smemo pozabiti, da je bil čas, ko je Francija podpirala akcijo po nekešnih obnovi velike podonavske države, da bi te ne bila pod vplivom Berlina. Posebno madžarski legitimisti so znali zainteresirati nekatere francoske kregje za svoje hegemonistične težnje, seveda s pomočjo laži in drugih takih sredstev. Kljub vsem simpatijam Francije do narodov in držav, ki tvorijo danes malo entento, je obstojala nevarnost, da nastane kakšna nova preuredba, ki ne bi odgovarjala interesom orenjenih držav. Nikakor niso smeli državniški male entente dopustiti, da bi Pariz o vsem odločil in to samo na podlagi zgolj francoskih interesov.

Kako to doseči? Edino izhodišče: močna zveza, temelječa na skupnih interesih. In to se je zgodilo po glavni zaslugi dr. Beneša. Zakaj tudi proti tej zvezi so se stavile zapreke, ki jih je bilo treba premostiti, predno je prišlo do uresničenja. Te zapreke so deloma obstojale v spletkah zunanjih držav, deloma pa v nezdravem razmerju, ki je nastalo vsled boljševske Rusije. Ne v interesu Čehoslovake, ne Jugoslavije ni mogla biti protiruska politika. Rumunija pa, ki se ni mogla še dosedaj pobotati za Rusijo zaradi Besarabije, je v čisto drugem položaju kakor ostali zavezniki. In kljub temu je prišlo do zveze s tem, da so se izločila vprašanja, ki bi utegnila motiti slovo malega sporazuma.

Scasoma pa utegne izginiti tudi ta zapreka. Brez dvoma so bo v kratkem doseglo popolno soglasje tudi glede ruskega vprašanja. In če se doseže v tej točki popolno soglasje, potem bo zadobila mala ententa ono granitno podlago vzajemnosti. In vse kaže, da se to zgodi v najkrajšem času. Rusija potrebuje miru. Njeni državniški stremilji za tem, da dobi sedanja vlada priznanje v zapadnih državah. In za to ceno so pripravljeni tudi na marsikatero žrtv. Do sedaj ni Rusija še priznala Besarabije Rumuniji. Zatorej je vladala stalna negotovost med Moskvjo in Bukarešto in v tem je bila vojna nevarnost pred duri. Neizločljiva Rusije in pa previdnost Rumunov se je zahvaliti, da ni prišlo do sovražnih dejanj med obema mejiščicima.

Zdi se, da se je dr. Beneš posrečilo prepričati Rumune o koristi, če sklenejo mir z Rusijo. Istočasno je začela tudi jugoslovenska vlada približevalno akcijo napram Rusiji in ne bo dolgo, ko bo imela Rusija zopet svojega postavnega zastopnika v Beogradu. Rusija je torej na pozorišču in treba je hiteti, da se hitro urede odnosi z njo, zakaj povsod zapazimo neko mrzličavo nestrpnost priiti v redne odnose s to veliko državo. Danes je nastalo skoraj neko tekmovalstvo med državami, ki se boje druge, da bi ne prišla zadnja. In če ni to vprašanje tako napredovalo, kot je bilo pričakovati po raznih približevalnih poskusih in izjavah državnikov, je iskati vzrok temu v dejstvu, da se Rusija ne pusti očitigati. Ona neče igrati vloge Ezeva, ki je prodal za skledo leče svoje prvenstvo. To ne velja sicer ne za Jugoslavijo ne za Čehoslovacijo, pač pa za druge dežele, ki si obetajo od zveze z Rusijo velikih gospodarskih ugodnosti. Ko se pomenuje za ceno, tedaj pride do rešitve. Iz teh razlogov je jasno razvidno, da utegne priti ravno med malo entento in Rusijo najprej do normalnih odnosov.

Velike važnosti je trdna zveza male entente za čuvanje mirovnih pogodb, ki bi jih potlačili sovražniki tako radi zopet razgrajali. Posebno Ogrska je tista dežela, ki tvori še vedno trajno nevarnost za mir v podonavskih deželah. Miroljubna politika dr. Beneša je sicer dobro sredstvo za pobijanje madžarskega identiteta, pa to še ne zadostuje. Tudi v kompaktna zveza treh držav s istimi interesi je vendar še boljše jamstvo za mir, kakor pa sama miroljubnost, ki bi si jo nasprotniki uteleli razlagati kot slabost. Miroljubne težnje in obnovitvena akcija mora iti roko v roki z močjo. Se taki lepi naklepi niso izvedljivi v politiki, če niso podprti s politično močjo. In mala ententa predstavlja brez dvoma takšno politično silo.

Kakor rečeno, je bilo v tej zvezi še marsikaj pomankljivega. Na novem zborovanju pa se bodo vse nejasnosti in dvornosti razjasnile in prišlo bo do solidne in trajne zveze, ki bo rodila še vse drugačne uspehe kakor do sedaj. Zunanji svet zasleduje s paznim očesom delovanje male entente. Pomen male entente bo še zrastle sedaj po proglasitvi zveze med Čehoslovacijo in Francijo. In če se že sedaj govori o vstopu Francije v zvezo male entente, se ne smemo čuditi tem govoricam.

Jasno se opazja tvorba treh političnih sistemov: francoski, angleški in italijanski. Italijanski sistem je smatrali kot nekaj samostojnega po zadnjem obisku španskih gostov v Italiji. Francija je postala nemirna zaradi nove Mussolinijeve sredozemske politike in zato hiti Francija ustvariti nove zveze. Angleški politični sistem stremi za zvezo vseh anglosaskih sil proti francoski hegemonistični težnji v Evropi. Anglija pa je poleg tega zelo pozorna na Rusijo, katero promatra s čisto drugega stališča kakor pa ostali svet. Že s tega razloga ni tako nemiselno govoriti o zopetni obnovi nekdanjega francosko-ruskega prijateljstva.

V dobri zanimivih političnih konstelacijah se vrši zborovanje malega sporazuma v Beogradu. Tudi to zborovanje je smatrati kot odmev novih orientacij na evropskem političnem poprišču.

## Talniksko poročilo o našem položaju

podano na občnem zboru Pol. dr. „Edinosti“ 30. decembra 1923.

(Konec. Prvi del v „Edinosti“ od 2. I. 1924.)

Kmalu po koncu vojne, so uvideli voditelji našega naroda na ozemlju, ki je bilo tedaj zasedeno od italijanske vojske, da je sprico našega težavnega položaja neobhodno potrebna združitev vseh narodnih sil v eno samo vrsto. To spoznanje je prišlo pred vsem odločit, ker je bila vsakemu izmed nas takoj splošno znana, odkar so se državnopravne meje izpremenile, jasno, da bo naša prva in poglavitnejša naloga obramba naše narodnosti in da so v to potrebne vse naše sile. Iz tega spoznanja se je rodila enotna politična organizacija vseh Jugoslovenov pod Italijo. Prevladalo je splošno prepričanje, da je politično društvo Edinost v Trstu, ki je dotlej obstajalo, vsled svojega delovanja in vsled svojih uspehov kakor tudi, ker je dalo inicijativno k enotni politični organizaciji, najbolj pozvano, da prevzame vlogo enotne politične organizacije.

Tako je prišlo, da je politično društvo Edinost v Trstu poslalo skupna in enotna politična organizacija vseh nas na tem ozemlju. Ta organizacija je bila poklicana, da brani našo narodno entente.

Toda edinstvo in sloga nista naše lepe lastnosti. Tudi ob tej priliki smo morali dokazati svetu, da smo pravi Slovani.

Nekateri med nami so mislili, da je to edinstvo škodljivo za lokalne interese in so pričeli zahtevati zopetno ločitev. Ne morda iz razloga, ker bi bila nevarnost, ki je pretila našemu narodu, obstoj, minula ali se vsaj zmanjšala. Nasprotno, ta nevarnost se je še ogromno povečala. Saj je pričela dobivati premoč v državi ona stranka, ki je končno prevladala vse ostale in ki danes združuje v sebi vso državno moč, ter koje najpovprečnejši zastopnik in voditelj, današnji predsednik ministrskega sveta, je — kakor je bilo že zgoraj omenjeno — na javni seji italijanskega parlamenta izjavil, da je cilj njegove vlade popolna asimilacija našega naroda. Torej vključ povsem našo nevarnost, vsled katere smo se združili, so nekateri naši bratje iz Goriske zahtevali zopetno delitev. In zares so uspeli. Naša enotna politična organizacija se je po njihovi zaslugi zopet razdelila na tri organizacije: polit. društvo Edinost v Gorici, polit. društvo Edinost v Trstu in polit. društvo Edinost za Istro.

Tudi, ako priznamo dobro vero onim, ki so to razdelitev povzročili, moramo danes z žalostjo ugotoviti, da se njihove nade — v kolikor so se namreč nadejali, da bo z novo razdelitvijo naš narod pridobil — nikakor niso izpolnile. Na poslednjem občnem zboru polit. društva Edinost v Gorici, katerega se je udeležilo tudi naše društvo po odposlanstvu, je predsednik Goriskega društva ugotovil, da društvo ni doseglo uspehov, katere je upalo doseči po svoji odcepitvi od Trsta.

Tudi se je takoj pri ukinitju enotne polit. organizacije občutilo pomanjkanje skupne narodne eksekutive in zato se je pojavila potreba ustanovitve organa, v katerem bi bila vsa tri polit. društva zastopana, in kateri organ naj bi dajal nati celokupni narodni politiki na celotnem ozemlju enotno direktivo. Ta novi organ naj bi bil „Narodni Svet“.

O N. S. se je mnogo pisalo in še več govorilo. Ker je bilo to, kar se je doslej v javnosti izvedelo o N. S., v mnogem nejasno in nepravilno, je potrebno, da mi tu ugotovimo nekatera dejstva in pa svoje stališče, k vprašanju ustanovitve N. S.

Cepprav smo mi v Trstu bili protivni razdelitvi naše enotne polit. organizacije, ki je bila tudi najboljša skupna narodna eksekutiva, smo vendar smatrali, da je ustanovitev N. S., po razdelitvi, v narodnem interesu in smo bili takoj v principu sporazumni z njega ustanovitvijo. Citiram resolucijo lanskega občnega zbora:

„Razdelitev naše politične organizacije v posebne in samostojne pokrajinske organizacije je nepotrebna, nevarna in škodljiva. Nepotrebna, ker se delo, ki naj bi se poverilo pokrajinskim organizacijam, lahko opravlja tudi v okviru edinstvene organizacije v obliki avtonomnih odsekov; nevarna, ker se nasprotuje, ki so pri političnem delovanju neizogibna, težje izvajajo in prej ostroji v ožji, kakor pa v širši organizaciji; škodljiva, ker nam vzame tisto moč katero nam vidi edinstvena organizacija obsega joča vse naše ljudstvo v Italiji, in katere ne more nadomestiti predlagani Narodni svet, ki bi bil sestavljen le iz zastopnikov čisto samostojnih političnih organizacij niti mogel imeti potrebne nezavisnosti in lastne avtoritete in moči.“

S temi pridržki se jemlje ustanovitev posebne samostojne politične organizacije za Gorisko in priklonjenje dele Kranjskega in Koroskega na znanje in se pripravi ustanovitvi Narodnega sveta za vso Julijsko Krajino. Kolikor bo nova organizacija vršila nalogo v tisti smeri, ki odgovarja smeri Polit. Društva Edinosti, se bo njegovo delovanje glede označenega ozemlja omejevalo na podpiranje nove organizacije v sporazumu z njo.

Zato se članom priporoča, da pristopijo k novi goriski organizaciji in odboru naroda, da stopi takoj v stik z novo gorisko organizacijo „posebno radi skorajšnje ustanovitve Narodnega sveta. Ker ni dvoma o potrebi, da se za naše ljudstvo v Italiji ohrani edinstvena organizacija in ker ni tej potrebi nikakor zadosteno z nameravanim Narodnim svetom, obdrži Pol. društvo Edinost v Trstu v ostalem svoj prvotni delokrog.“

Po predhodnih pogajanjih glede načina sestave in poslovanja N. S. so se zbrali zastopniki vseh treh polit. društev meseca februarja t. l. v Gorici na prvo sejo in 14 dni kasneje na drugo sejo v Trstu. Žalibog niste rodili ti dve seji nobenega uspeha in se po teh dveh sejah ni mogla vršiti več nobena. Razlog je bil da so nekateri člani N. S. takoj pri prvi seji prigovarjali, da nobeden narodni poslanec ne sme biti član N. S. (edini član N. S., ki je bil tudi poslanec, je bil g. dr. Wilfan). Zastopniki našega društva so se tej zahtevi uprli, ker je bila v nasprotju s pravili sporazuma dogovorjenimi in neutemeljena, kar se razvidi jasno iz tega, da so kasneje isti, kateri so jo prej stavili, delegirali kot svojega odposlanca v N. S. med drugimi tudi gospoda poslanca Ščka in predlagali za predsednika tega N. S. gospoda poslanca dr. Wilfana.

Da bi se delovanje N. S. ki je bilo takoj po pričetku obstajalo, nadaljevalo, vrtil se je v Trstu dne 7. julija t. l. sestanke, na katerem so bila zastopana vsa tri polit. društva. Na tem sestanku je gospod dr. Slavik stavil kompromisni predlog, naj se N. S. sestane zopet na sejo in sicer v isti sestavi in na podlagi istih pravil, kakor se je bil sestel že dvakrat s obvezno veljavo za vsa društva doloci, ali smejo dr. poslanci biti člani N. S. ali ne. Ta srednja

je bil od trž. in istr. polit. društva takoj sprejet, medtem ko je Gorisko polit. društvo šele po svojem občnem zboru koncem oktobra t. l. dalo svoj pristaneč k rečenemu predlogu. Vsled tega je g. dr. Wilfan sklical sejo N. S. na dan 15. nov. t. l., ki se pa žal ni mogla vršiti, ker po pomoti, za katero noben član N. S. ne odgovarja, povabilo ni bilo pravočasno dostavljeno vsem pozvanim. G. dr. Wilfan je nato naprosil g. dr. Besednjaka, predsednika goriskega polit. društva in člana N. S., naj on skliče prihodnjo sejo N. S. G. dr. Besednjak pa se je sklical, pač pa je medtem Gor. polit. društvo, kojemu on predseduje, poslalo našemu dopis v obliki ultimatum, v katerem zahteva — da se ustanovi N. S. in to z g. dr. Wilfanom kot predsednikom in stavlja še druge predloge. Naše društvo je odgovorilo, da vse predloge v načelu sprejema in da naj se le čimprej skliče seja N. S., kateri bo doloci vse natančneje podrobnosti glede teh predlogov. N. S. pa še do danes ni bil vsklican na sejo.

To se dejstva, na podlagi kojih lahko javnost sodi, da-li je naše politično društvo v tem vprašanju postopalo tako, kakor zahtevajo narodni interesi ali ne. Mi priznavamo potrebo skupne narodne eksekutive zato smo tudi dali svoječasto inicijativno za skupno in enotno polit. organizacijo, katerega je brez naše krivde in proti naši volji bila razbita. Iz ravno kar omenjenega, kakor tudi iz dejstva, da so predlogi v pogledu ustanovitve N. S., ki so nam prihajali iz Gorice, bili sicer obirno razlagani, da se je pa od našega polit. društva zahtevalo naj na vse predloge kot nedeljavno celoto odgovori samo z da ali ne, in posebno še iz dejstva, da so bili ravno v času, ko so se vršila pogajanja za ustanovitev N. S. in sploh za odstranitev dosedanjih nesoglasij, pridržani v časopisu, ki ne spada v politično sfero našega društva (Mali list, letra) najoglednejši in seveda popolnoma neutemeljeni napadi na naše polit. vodstvo in najoglednejše osebe tege, proizhajajo jasno, da nas ne zadene nobena krivda, ako kljub naši najboljši volji in našemu postojnemu prizadevanju ni prišlo do ustanovitve N. S.

V pogledu tekzočnega spora med nami in našimi goriskimi brati hočemo ugotoviti samo sledeča dejstva: odkar obstoja naše društvo — skoro pol stoletja (od leta 1874) — bilo je vedno zvesto svojemu programu, ki je izražen v njegovem imenu. Temu programu smo in bomo vedno zvesti. Zato smo bili leta 1919. osredotočili tu politično enovanje in delovanje jugoslovenskega naroda v Italiji in smo se upirali zopetni razcepitvi. Ko pa je kljub temu prišlo do nje, je naše glasilo „Edinost“ dne 13. VII. 1922. pisalo:

„Dasi ločeni na dve samostojni organizaciji, moramo razmerje med tema dvema urediti tako, da bomo oboje prej — ob vsakem vprašanju skupnega interesa — tvorili na znotraj in na zunanji strani neomajno fronto. V najvišjem življenjskem interesu naroda moramo ohraniti slovo in edinstvenost.“

Ko sta „Pučki Prijatelj“ in „Goriska Straža“ prinesla neke napade, ki bi mogli povzročiti spor, kakor so ga tudi v resnici, je „Edinost“ od 23. VII. 1922. v članku „Ne tako bratje“ z bratsko besedo svarila pred takim pisanjem in prosila, naj se ne zanaša spor v naše vrste. Zaf je morala že v svoji številki od 29. VII. 1922. ugotoviti, da s svojim svarilom in s svojo prošnjo ni dosegla uspeha, ter pripomnila: „Mi bomo zvesto napovedanemu sklepu molčali dalje.“ „Edinost“ se je tega sklepa kljub ogabnosti napadov držala do zadnjega časa, ko je morala nastopiti, da brani osebno čast, katero so našim najzaslužnejšim voditeljem in našemu političnemu vodstvu sploh kradli na naravnost nekvalficiran način poleg „Goriske Straže“ tudi „Mali list“ in „Istra“.

Mi spora nismo nikdar hoteli in smo se mu vedno izogibali, pa je bil vedno zopet provociran od druge strani. Zato odklanjamo vsako odgovornost zanj, ki opada na tiste, ki so ga povzročili.

Tudi danes rešimo svoje brate: Nehajte z razdorom! Zavedite se odgovornosti, ki jo nosite pred bodočnostjo, ki vas bo sodila: Pustimo spore in medsebojne boje, ki so nam škodljivi in nas sramotijo. Delajmo temveč z vseni združenimi močmi. Stremimo za visokimi cilji in posvetimo svoje sile nemilostivosti in neopremagljivosti one ideje, ki nam bo vsem vodnica: sreča našega naroda.

## Resolucije

sprejete na občnem zboru Pol. društva „Edinosti“ v Trstu 30. decembra 1923.

Na občnem zboru našega političnega društva, ki se je vršil v Trstu 30. pret. m., so se sklenile sledeče

### resolucije:

1. Politično društvo „Edinost“ v Trstu, vršeč svojo statutarho nalogo, ja brani narodne in vse druge koristi in pravice Slovencev v Julijski Krajini.

1. ugotavlja v obče, da se njihove koristi in pravice ne samo zastopavljajo in zamenjajo, nego naravnost kršijo in teptajo in da je radi tega sedanji položaj za Slovence, v prvem redu kot narodno manjšino v državi, a v drugem redu tudi kot sestavni del prebivalstva Julijske Krajine, skrajno nepovoljen, da, vprav poguben;

2. ugotavlja posebej, da se nasproti Slovcem te dežele stoji na zgrešenem, krivičnem in škodljivem stališču: Slovenci, ki je zvest svojemu jeziku in narodu, smatrajo za nasprotnika države; vsak, i najnaravnejši i najbolj pripravi pojav osobitne narodnosti Slovencev proglašajo za protidržavnega; sam obstoj Slovencev kot takšnih v teh obmejnih pokrajinah jim je za državo nevaren;

3. ugotavlja nadalje, da se z označenega stališča zares sleduje kot vrhovni cilj, da se slovanski element odpravi, bodisi raznarodni in asimilira, bodisi odstrani, z vsemi sredstvi, naj bo celo takšnimi, ki so v škodo tudi ostalemu neslovanskemu prebivalstvu, — kakor so se na primer, samo, da se pospeši asimilacija, proti želji velike večine domačega ljudstva brez razlike narodnosti, odpravile deželne in občinske avtonomije, vaili zastareli in nazadnjaški pokrajinski in občinski red in začrtale nove pokrajinske meje brez osira na zgo-

dovinske in zemljepisne okolnosti in na gospodarsvene in prometne potrebe; kakor so se na primer, samo da se slovanski element čimbolj oslabi in iztrebi, izjemne, edino v korist Italije napravljene dolocbe senzermentske mirovne pogodbe glede pridobivanja italijanskega državljanstva izrabile v največji meri — z neupravičenim odklanjanjem opcij — za odstranitev ogromnega števila naših ljudi, zlasti pa inteligentov, uradnikov, duhovnikov in učiteljev, se ti-le sploh odpustili ali drugače prisilili k izstopu in izselitvi, se odvzele obrtnice našim obrtnikom, se razpustila ali vsaj kolikor mogoče bolj v svojem delovanju omejila naša društva, se izgnal naš jezik iz cerkve, uradov in sodišč, z železnico, skratka iz vsega javnega življenja, se dopuščala protislovanska nasilja najhujše vrste;

4. ugotavlja posebno kot dokaz odkrite in brezobzirne, proti našemu narodnemu bistvu naravnost naperjene asimilacijske politike vse, kar se je od prvega dne po zasedbi do danes storilo in — opustilo na škodo našega šolstva, od nasilnega, kakšenkrat se povrh na izsiljenim prikrivanjem „olepšanega“ poitalijančenja nešteti ljudskih šol v Istri in dušenja vsega našega srednjega šolstva, do zadnjega koraka: odprave materinskega jezika kot učnega jezika za slovansko dečo od prvega ljudskošolskega razreda naprej za vse predmete, celo za verouk, in do ukinitve srednje šole v Idriji, za katero ni nižja tehnična šola v Vidmu nikako nadomestilo;

5. ugotavlja končno, in v tem oziru v soglasju z vsem domačim prebivalstvom Julijske Krajine brez razlike narodnosti, vsekako z vsemi, ki morejo njegov položaj objektivno in nezavisno presojeti, da je ta položaj nad vse težak, posebno kar se tiče odškodnin za vojne škode, oskrbe vojni invalidov, vdov in sirot, vzdrževanja namestencev, vpokojencev, brezposelnih, izmenjave zmanjanih depozitov in terjatev, vojni posojil in z njimi zvezanih zadolženj, obupnega položaja našega vinogradni-

## DNEVNE VESTI

### Tudi slovenske srednje šole odpravljene

„Gazzetta Ufficiale“ od 27. decembra 1923. je objavila kr. odlok od 27. septembra 1923, št. 2665. o izvajanju preuredbe srednjega šolstva v novih pokrajinah. Cl. 4. tega odloka pravi: „V drugorodnih srednjih šolah in učiteljskih se ob vršil pouk od šolskega leta 1927-28 dalje v italijanskem jeziku. K temu pouku se bo prehajalo postopno, začetni s prvim razredom nižjega tečaja.“

### Obdar političnega društva „Edinosti“ v Trstu

je na večerjajni seji začrtal glavno smernico svojemu bodočemu delovanju v krajevnem oziru s tem, da je doloci tri podpredsedniška mesta z ozirom na tri glavne krajevne odseke, goriskega, tržaškega in istrskega. Za sedaj sta se izvolila dva podpredsednika, g. dr. Karol Podgornik v Gorici in g. dr. Ivan-Marija Cok v Trstu; tretje podpredsedniško mesto je pridržano Istranom. Ta uredba, katere se dosledno izvede tudi v podrobnostih organizacije in poslovanja, zagotavlja potrebno samostojnost posameznim odsekom obirnega društvenega območja; pri tem se bo pa upošteval tudi posebni položaj bolj periferičnih odsekov, kakor idrijskega, postojanskega in bistriškega. Na isti seji je bil potrjen za blaginjaka g. Viljem Modrijan. Tajništvo je prevzel g. dr. Edvard Slavik.

### Grozilno pismo

je dobil sedaj tudi poslanec Šček. Tako poroča zadnja številka njegovega „Malega lista“. Mi bi se ne pečali nadalje s tem razkolniškim listom, da ni poslanec Šček, ki je njegov urednik, zopet napisal par podlih namigavanj, češ da je prejel ono grozilno pismo od „slovenske narodne strani v Trstu“, da so bili storilci „nahujskani od gotove strani“. In da bo zločin te „narodne strani“ in te „gotove strani“ čim bolj pretresel našo javnost, je vpletel poslanec Šček med te „prežalostne stvari“ tudi svojo nad 70letno mater, ki je ono grozilno pismo prejela in ga odprla ter nato obolela. Vsa ta nesreča, da je posledica pisanja našega lista, ki da predstavlja poslanca Ščka v najslabši luci.

Naš odgovor na tako podlo hinavščino smo dali že povodom grozilnega pisma, ki ga je, kakor je pisal tedaj isti „Mali list“, dobil že pred par tedni urednik „Istre“ g. Milanovič, Ščekov prijatelj in soborec v njegovi razdrilni gonji proti našemu narodnemu vodstvu in naši narodni stranki. Isti odgovor je na mestu tudi danes. Le podlež in slični ljudje morejo staviti taka pisma v zvezo s tržaškimi narodnimi krogi in našim listom in le butlji si morejo domnevati, da se vodstvo naše narodne stranke in naš list moreta posluževati takih sredstev.

Matji g. poslanca Ščka naj nam oprosti, da jo imenujemo v tej polemiki. Ni to po naši krivdi, temveč po krivdi gospoda poslanca samega, ki se je v tem napadu izpozabil tako daleč, da zlorablja celo sveto materinsko ljubezen za obrekovanje našega lista in našega vodstva. Zakaj samo kak otrok ali slepec bo verjel, da poslanca in javnemu političnemu delavcu odpira pisma njegova nad 70letna mati!

Kaj značilno je tudi dejstvo, da je poleg g. Milanoviča moral dobiti enako grozilno pismo tudi g. Šček. Tudi v tem se zrcali grda in hinavska obrekovalna mahinacija proti našemu narodnemu vodstvu in našemu listu. Zato ponavljamo tudi tu, kar smo rekli na tem mestu že 16. decembra lanskega leta: Od ljudi, ki so svojega zaupnika pri skupnem glasilu hujskali, naj list zamenjajo in sabotirajo, naj namenoma ustvarjajo s pisanjem lista vzroke za razkol, se lahko vse pričakuje.

štva, davkov in njihovega izterjevanja, vzpostavne rednega gospodarskega življenja, zlasti prometa in trgovine in tržaški luki in v drugih središčih te tako težko izkušene dežele;

6. dviga na podlagi vseh teh ugotovitev svoj odločni protest, roče vse merodajne činitelje, da naj radi mirnega sožitja obeh plemen v Julijski Krajini in radi ugleda in resnične koristi države opustijo dosedanje Slovcem nasprotno politiko in osredotočijo svoje napore na edino res koristno in njihovega truda vredno nalogo, da se Julijska Krajina v svoji celoti in v vseh svojih delih z vsem svojim nadarjenim in pridnim prebivalstvom brez razlike narodnosti povzdigne na tisto stopnjo moralne in materialne kulture, katere ji gre.

### II.

„Občni zbor Političnega društva „Edinosti“ v Trstu se sklicuje na resolucijo občnega zbora od 11. 7. 1922., s katero se je razdelitev naše politične organizacije v posebne samostojne pokrajinske organizacije označila za nepotrebno, nevarno in škodljivo, in ugotavlja, da je izkustvo žal potrdilo to sodbo. Razdelitev je bila zares nepotrebna, ker bi se politično delo lahko opravljal v okviru edinstvene organizacije, obsegajoče vse naše ljudstvo v Italiji, potom avtonomnih odsekov; zares nevarna, ker so se nasprotuje, ki so pri političnem delovanju neogibna, še bolj postrila v ločenih in ozihih organizacijah in med njimi; zares škodljiva, ker sam je vzela tisto moč, ki nam jo je nudila edinstvena organizacija, a nam je ni mogel nadomestiti predlagani Narodni svet, sestavljen iz zastopnikov čisto samostojnih organizacij, brez potrebne nezavisnosti in lastne avtoritete in moči, toliko manj, kolikor bolj se je medsebojno razmerje zastupljalo z napadi in potikanji. — Občni zbor proglašja sprico pogubnih posledic dosedanje razdelitve nujno potrebno, da se vse naše ljudstvo združi v eno samo edinstveno politično organizacijo v obrambo svojih skupnih vrhovnih koristi.“

Danes dodajamo le še to: Gospodje, če ste smatrali za potrebno, da sežete tudi po sredstvu podlega potikanja na podlagi anonimnih pism, je to najjasnejši dokaz, kako čuiste, da vas je že obsodila poštna javnost. Obsodila vas bo tudi zgodovina našega naroda na tem ozemlju!

### „Il Piccolo“ o politični akciji našega „ženskega dobrodelnega združenja“

Včerajšnji „Piccolo“ omenja v svojem članku „La distribuzione della razione nelle scuole elementari“ itd. tudi politično akcijo našega Združenja, katero hvali iz ekonomskega stališča, ker je Združenje omogočilo preko 300 otrokom bivanje na deželi preko poitine in potrosilo za to samo 10.000 lir. Za zamek je Združenje potrosilo za potne stroške, ki so bili precej visoki radi oddaljenosti krajev in pa za obleko in obuvale precejšnemu številu otrok, ki bi bili sicer morali ostati doma, ker niso imeli kaj obleci.

„Piccolo“ pravi, da imajo te vrste politične kolonije tudi svojo slabo stran, ker manjka zdravniška kontrola, skrb za dijete bolhnm otrokom, nadzorstvo vzgojiteljev, ki so vedno odgovorni faktorji v kolonijah. Pravi dalje, da je bilo pri takih akcijah večkrat ugotovljeno, da so gostitelji otroke izkoriščali za pašo in razna dela na polju.

Vse te pomisleke je imelo tudi „Žensko dobrodelno združenje“, predno se je odločilo za svojo akcijo. Na kakšne kolonije pri nas ni bilo mogoče misliti, ker nam niso sredstva zanje ne zadostajo. Navsezami smo le na lastna sredstva, za nas ni niti podpor niti olajšav. Za nas torej ni bilo drugega izhoda, ako smo hoteli pomagati naši trepci in stradalajoči deci. Bolhni otrok nismo pošiljali na deželo, ampak samo slabotne in so bili izročeni najboljšim našim družinam, kjer so bili sprejeti med lastne otroke in negovani kakor lastna deca.

Ker so bile, kakor že rečeno, pri nas kolonije izključene in bi bili morali vsi tisti otroci ostati doma, si dovoljujemo le par vprašanj. Ali je za šibkega otroka pravilnejša dijeta: malo slabe kave, ali par kapljice olja na kruhu, kakor je imel maksikarji otrok doma, ali pa tečna, četudi kmetska hrana, mleko in sadje, kar je gotovo nudila vsaka družina na deželi nam istim otrokom? Ali bi otroci, n. pr. pri Sv. Jakobu, v družinah, kjer je mati po cele dneve otroke in čisto tudi za brezposelnega moža — imeli boljše nadzorstvo, nego so ga imeli po naših poštenih družinah na deželi, kjer so vrhu tega pazili na nje čistosti g. duhovniki in učitelji in poročali Združenju o njihovem obnašanju? In če bi starejši otrok tudi tu tam pomagal na polju, na paži, ali bi mu to v zdravstvenem ali moralnem oziru bolj škodilo, nego bi mu, če bi tiste mesece begal po pračnih tržaških ulicah, zvečer pa berčali po zakotnih kavarnah in občinskih lokalih?

Vsa ta vprašanja si je „Žensko dobrodelno združenje“ v Trstu stavilo, predno je začelo svojo politično akcijo, in šele ko je našlo odgovora na vsa ta vprašanja in ko se je oglasilo dovoljno število poznanih dobrih družin, ki so bile voljne sprejeti otroke v svojo sredo, se le tedaj se je odločilo za to odgovorno akcijo. In do danes še ni bilo vzroka, da bi se privedle-tijce pokesale radi tega. Nasprotno! Otroci so se vrnili zdravi in srečni, rejeni, nekateri so pridobili celo po 6—8 kg. Dvomimo, da bi se mogla katera kolonija postaviti s takim uspehom v tem oziru. Tudi iz vzgojnega stališča mislimo, da je otrok vedno boljše obranjen in negovan v pošteni družini nego v koloniji ali katerumukoli zavodu, tega mnenja so vsaj vsi moderni pedagogi.

Ne smemo na tem mestu prezreti Piccolove opazke, da so bili naši otroci poslani na mejo države, v bližino jugoslovenske meje! Kaj hoče „Piccolo“ s to tendencično opazko? Poslali smo pač otroke tja, kjer so se na našo prošnjo odzvale dobrostoječe družine, in poslali smo jih tja, kjer smo vedeli, da bodo dobro sprejeti, poslali smo jih na vse strani, skoro v vsako večjo vas naše pokrajine, in posebno na Kras Gorisko okolico, Vipavo in Tolminko. A da prebivamo Slovenci tudi ob meji italijanske države, to menda ni naša krivda! A kdor pozna otoko Furlanijo in Istro, ve, da tamkaj ne bi bilo možno nameštati vbohni otrok niti za plačilo. Zato je bila ta politična akcija raz-

Gre za to, da se ji pritrjuje nova razdraž-  
lenja, ker bi zela biti nevarna.

**ATICA**

vplačana.  
nisi: ABBAZIA, ZARA.

**operacijo**  
**podnimi**

**In vrednosti**

dija. — Kupuje in prodaja  
uglednejših pogojih.  
po dogovoru.